

Б.В. НОВІКОВ (КИЇВ)

novikoffff@gmail.com

ДІАЛЕКТИКА ТВОРЧОСТІ У ЗАЙМЕННИКАХ

Давно те було. Ще «при Совітах». Приїхала, – була відряджена деканатом, – в село, – може в моє, може в сусіднє, – випускниця Київського художнього інституту дипломну роботу писати – рисувати портрет доярки - передовика, орденоносця, котра багато років поспіль щороку надоювала у своїй групі по понад 5000 (п'ять тисяч) літрів молока, – від однієї корови, – щорічно. Примітка. Зазвичай, у, як узвичаєно зараз казати, пересічному, колгоспі, на МТФ (молочно-товарній фермі) надої були «в районі» 3000 л/рік. Низькі, звичайно. Середні – «в районі» 4000 л/рік. Понад 5000 л/рік – то вже були надої рекордні. Ну, як рекордні. Для тих часів і для наших країв. Тут же і корми (кількість і якість), і порода молочного стада (селекційна робота)... Словом, багато чого. Бували, звичайно, надої і істотно вищі (читав я про те). Навіть – понад 10 000 л/рік. Ну, там вже зірки Героїв давали, ще якимось заохочували доярок, зоотехніків, ветеринарів. Наша Клава (а, може, Маруся, а може, Галина) не була героїнею. Але мала чимало медалей і орденів. Не кажучи вже про грамоти, подяки і т.п.

Ну, значить, за попередньою домовленістю, рано-вранці (вдосвіта, як казала моя бабуся), приїхало те дівча і прямо біля дому передової доярки, на моріжку, – такий природний килим зі шпоришу, – напроти воріт і хвіртки до обійстя передової доярки (Клави, а, може, Марусі, а, може, Галини) швиденько облаштувало своє робоче місце (а що його облаштовувати: розклала підставку, мольберт, приготувала шматок полотна, розклала пензлі, фарби, все інше, правильно зорієнтувала себе і майбутню героїню свого диплому по відношенню до сонця (для художника характер світла та його складових – основне, – ну, за винятком талану та професійності самого художника, звісно), та й почала. Ну, перед тим, як почати, звісно, на стілець напроти себе посадила, попередньо сформулювавши свої прохання щодо того, як позувати (це ж тобі не групу в 20 корів тричі на день, – вручну, – доїти, це – мистецтво, відтак, складно і відповідально). Клава (а, може, Маруся, а, може, Галина) з острахом вислухала,

але виду, що страшно, не подала. «Очі бояться, руки роблять. Справлюсь. Не підведу художницю. З самого ж Києва».

Ну, а життя довкіл – продовжувалось. Ще не вирувало, але вже йшло. Це ж – село. «Хто рано встає, тому Бог дає». «Скільки разів землі поклонися, стільки разів вона тобі і віддячить». Ну, і так далі.

Сонце ось-ось зійде. А воно ж: «Коси, коса, доки роса». І взагалі, скільки ж тієї роботи по власному господарству треба встигнути переробити, перш, аніж «іти на роботу». В колгосп, в ФАП, в школу, в лісництво. А то – і в райцентр (Фастів). Незрідка – і в Київ. А в селі ж головний «будильник» – півні. І починають вони свій «передзвін» по всьому селу – десь о 4-й ранку. Ну, словом, вдосвіта.

Он, і корову вже пора в «чергу» на пашу виганяти. Бо ж – шоста година ранку.

І бабуся з сусіднього дому з коромислом поспішає до колодязя за свіжою водою – напоїти корову. Проходить мимо доволі екзотичного для села дійства, – юна художниця пише портрет знаної на селі молодиці, хорошої хазяйки, передової доярки, – а то ж в очах бабусі хоча й не «баловство», але справа, скажемо так, не зовсім першочергова та необхідна. Так от, не притишуючи своєї ходи, схоплює поглядом всю «мізансцену»: мольберт, художницю, Клаву (а, може, Марусю, а, може, Галину), що сидить, склавши натружені руки на ногах з покрученими гумовими чобітьми венами, що вони синім зміювинням обперезали ікри ніг зовсім молодій ще (біля 30 літ) жінки, на грудях якої рясно лежать медалі та ордени. Заслужені важкою працею. Ковзнула, повторюю, поглядом, і на якусь мить довше затрималась на ще майже незайманому тлі картини, де – абрис, схематичні начерки, що їх вже встигла вугликом нанести на полотно майбутньої картини дипломниці. Словом, бабуня лише утвердилась у своєму попередньому висновку, якого дійшла ще коли лишень звіддалік побачила біля двору сусідки той екзотичний сюжет. «Баловство».

І прошептала, «про себе», але так, щоб було чути всім, хто лишень не є абсолютно глухим, у радіусі 50 м.: «і що то воно там рисує».

...Полудень. Черета поволеньки, – корови й телята, обважнілі від паші, – йде на обідню перерву. Ну, власне, не обідати, але відпочити пару годин, в затінку

прохолодного хліва (сараю), допоки сонце в zenіті. Словом, фієста. Для корів. У людей наших в селі – фієсти немає. То – великі трударі. Саме серед таких (вироблених, зболених, інколи дратівливо злих, але чистих душею) я зростав. Не пиятики, не крамарі (охоронники, «бізнесмени» etc.), але – великі трударі. Особливо – жінки, що на своїх плечах у всі часи, і нині, – як атланти небо, – тримали і тримають наше життя. Піднімали дітей, внуків, кому пощастило – правнуків...

Я відволікся. Хвилин за 20 до того, як череда повертається «на обід», та ж сама бабуня – тим же маршрутом. Чимчикує. До колодязя. За водою. Бо ж єдине бажання, – а ще, якщо калюжів після дощу по дорозі катма, особливо, – у корови: напитись. Так, відер зо двоє. Води. Бо: спрага. Ну, самі знаєте, чого хочеться після хорошого обіду...

Так от, іде вона тим же маршрутом, зупиняється на хвилюк біля художниці, дивиться на полотно, на якому вже цілком «читається» Клава (а, може, Маруся, а може, Галя) і в-півголосу, але «про себе», каже: «а вона непогано рисує». І, стрімко, – бо ж забарилась на хвилюк, – продовжує свій шлях до колодязя.

...Сонце хилиться до лісу (він у нас на захід від села), обважнілі пашею корови неквапом повертаються до своїх домівок, бабуня знову «розсікає» у відомому напрямку (ну, ви ж зрозуміли алгоритм), портрет уже практично завершений, юна художниця мізинчиком підправляє щось, лише їй зрозуміле, на полотні, Клава (а, може, Маруся, а, може, Галина) втомлено і напівприречено, – і не стільки тому, що важко висидіти на стільці майже непорушно всенький Божий день, а від думок про те, чи все зроблено (чоловіком, дітьми, свекрухою) по господарству, а головню: як там її корівки, що з ними цілий день вправляється підмінна доярка (а в них же у кожної – свій характер, і до кожної ж – своє слово і свій підхід потрібен), – сидить. Вона ще навіть і не бачила «себе».

Так от, бабуня підійшла, зупинилась, поставила долі відра, поряд акуратно поклала коромисло. Схрестила на грудях свої, – ото вже натруджені, так натруджені, вироблені так вироблені, – руки, і, стоячи непорушно, не моргаючи, довго дивиться на картину. Потім – на Клаву (а, може, Марусю, а, може, Галину),

потім – довкола. А потім, дивлячись прямо в очі київській студентці, тихо, як молитву, і чітко, як вчителька мови диктує диктант своїм школярам, каже: «як же вони гарно рисують». І – йде у своїх справах. Йде втілена мудрість, благородство, добро і любов... Йде втілена життєва творчість.

Отак відбувається, – еволюція, – поставання, поступ, сказати б: соціалізація людини у селі, де всі і все – на виду, у режимі... зміни займенників. Воно, він (вона), вони. Де ви ще таке зустрічали? Окрім, як в наших селах? Оце і є творчість життя і життя творчості у чистому вигляді.

P.S. Деградація (інволюція, звиття) в «займенниковій формі» відбувається з точністю до навпаки. Така діалектика.